

17.05x17.52	1	11	עמוד	הארץ - כותרת	28/05/2026	97939507-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790						

כולם דיברו על שוויון, אבל לא על גיוס :

כולם דיברו על שוויון, אבל לא על גיוס

גדעון אביטל אפשטיין

// ייאוש אין כפי מילה אחרת... חוכא והאיט' לולא שנוצר בגלגולי הפינג'פונג בין הר' שויות בעניין (גיוס החרדים) היורד לשורש השוויון וההגינות האנושית... מציב את השאלה אם לצחוק צריך או לבכות... יש נושאים הצריי כים מטבעם לעמוד מעל למיקח וממכר פוליטיים, כי הם כרוכים בביתחון כולנו ובחי אדם, ואין דמו של אחד סמוק משל אחר". כך קבע ב-2017 המשנה לנשיא בית המשפט העליון, אליקים רובינשטיין, בבג"ץ חוק הגיוס. עשר שנים חלפו, והייאוש לא נעשה יותר נוח.

מהחלטת דוד בן-גוריון ב-1948 לפטור 400 בחורי ישיבה משירות צבאי ועד ימינו ניתן לסמן 14 תחנות בדרך הייסורים של סור גיית הגיוס, "שמלווה את האומה מיום לידת תה" כדברי מ"מ הנשיא עוזי פוגלמן בפסק דין מלפני שנתיים, ולפיו המשלה שאינה מגייסת חרדים לצה"ל פועלת בניגוד לדין.

דרך ארוכה עשו רשויות השלטון מאז קבע רובינשטיין (1998), או כיועץ משפטי, כי לשר הביטחון אין סמכות להעניק פטור גורף משירות. בג"ץ שינה את טעמו לנוכח הגידול במספר המשתמטים, וכך נולד חוק ההשתמטות הראשון, "חוק טל", שבמנותו ציווה לנו את חוק ההשתמטות השני, שבג"ץ ביטל ב-2017, ונתן לכנסת שנה לקבוע הסדר חוקי לגיוס החרדים. כך הגענו עד הלום. יש חוק, והוא אינו מקוים.

עד 7 באוקטובר דיבר צה"ל בשני קולות, וסיפק להנהגה הפוליטית "שקט תעשייתי" בסוגיה, במקום להתמודד אתה. בנובמבר 2022, שנה לפני המלחמה, בהרצאה בפני פורום מטכ"ל הצבעתי על הסכנות הטמונות באי-גיוס חרדים, שהדמוגרפיה מחמירה אותן משנה לשנה — מה שפוגע בחוסן הלאומי ויביא למחסור קריטי בלוחמים.

הרמטכ"ל אז, אביב כוכבי, הגיב בכיטול הממשלה וצה"ל עושים כל שכיכולתם כדי לעמעם את המספרים ולהטעות את רשויות החוק ואת הציבור. על פי הערכה זהירה, שנתון בני 18 ב-2026 כולל כ-155 אלף בני אדם, מהם כ-120 אלף יהודים, מחציתם נשים ומחציתם גברים. מבין 60 אלף הגברים, אחד מכל ארבעה הוא חרדי (כ-15 אלף). לא ברור כמה חרדים התגייסו, אך אפי' שר להעריך, כי לפחות 12 אלף מהם משתמטים. וזה רק מחזור אחד.

הכנסת הבאה תוכל להתמודד עם אתגר השוויון בנטל, אם תאמץ את חזונו של הרצל המתנה זכויות בשירות הציבור

פגיעה מתמשכת בעקרון השוויון מפוררת את החוסן הלאומי. השוויון הוא ערך של התרבות המודרנית, שנוכר במגילת העצמאות ומובלע כיום בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. ישראל זקוקה לצבא גדול, וצה"ל חייב לגייס לשורותיו את החרדים. כך נגזר מן המציאות במורח התיכון ומהמדיניות של ממשלות ישראל בעיקר (לא רק) כלפי שכ'נינו הפלסטינים.

המלחמה שפרצה ב-7.10 ומתקרבת לשנתה הרביעית משנה סדרי עולם. על פי חוק שירות מילואים, בפרק זמן של שלוש שנים, חייל אמור לשרת 54 ימים במצטבר. זו הנורמה, אך בתקופה הלא נורמלית כעת, אנשי מילואים משרתים 200 ימים בשנה ואף יותר ומסכנים את חייהם, כעוד תלמידי הישיבות ממשיכים בשלהם.

לא תיתכן פשרה פוליטית. רבנים ועסקנים דואגים למעמדם ולשליטתם בציבור

— לא מהם תבוא הישועה, אף על פי שהעיונות הצבאי הנוכחי נחשב מלחמת מצווה, שבה, על פי ההלכה, יוצאים גם "חתן מחד" רו וכלה מחופתה". הממשלה, הצבא והמשטרה עושים צחוק מהחוק, הכנסת אינה מבצעת את המוטל עליה, ובית המשפט, במקום לקבוע שראש הממשלה ושר הביטחון אשמים בבזיון בית המשפט ולהטיל עליהם מאסר וקנס כספי אישי בגין כל יום הפרה, הורה באחרונה לממשלה להפעיל סנקציות כלכליות, שמן הסתם יתפוגגו לפני הבחירות.

הכנסת הבאה תוכל להתמודד עם אתגר השוויון בנטל, אם תאמץ את החזון של בנימין זאב הרצל ולפיו, כדי להיכלל ב"חברה החדשה", ליהנות מכל הזכויות ולהשתתף בקבלת ההחלטות חייב אדם להקדיש שנתיים מחייו לשירות הציבור, לרוב בגיל 18-20. הכלל חל על גברים ונשים, יהודים ושאינם יהודים. מי שאינו ממלא את חובתו זכאי למעמד תושב. ב"אלטנוילד" ראה הרצל לנגד עיניו מעין אוטונומיה, ולפיכך השירות הציבורי מתמקד בבריאות ורווחה, אולי גם משטרה. ב"מדינת היהודים" כתב: "המדינה אינה זקוקה אלא לצבא מגן, מצויד בכלי נשק מודרניים לשמירת הסדר כלפי פנים וכלפי חוץ".

ומי שרואה בהרצל שמאלן ימצא חיווק לדבריו במאמר של זאב ובוטינסקי, "רעיון בית"ר — יסודות השקפת העולם הבית"רית", מ-1934, על עקרון הגיוס. מובן, כי לצד שירות צבאי על המדינה להפעיל שירות אורח ובו ייקראו לשרת ערבים אורחי המדינה ובנות דתיות. תקופות השירות יהיו זהות מן הסתם, וחייילים שיבקשו לטפס בסולם הדרגות לתפקידי פיקוד, או לקבל עליהם מטרות מקצועיות יידרשו לחתום על שירות קבע מסוים בשכר הולם. כך יחליטו כל צעיר וצעירה על דרכם, וכל אחד יידע מה נדרש ממנו.

הכותב הוא היסטוריון וסופר